

Recenzie

Politologia. Przewodnik encyklopedyczny

PWN, Warszawa 2008, 240 s.

Politologia. Encyklopedický sprievodca (Politologia. Przewodnik encyklopedyczny), kniha, ktorá bola vydaná Poľským vedeckým nakladateľstvom, je stručnou príručkou k politológii. Sám názov knihy podľa mňa nezodpovedá jej obsahu. Skôr by mala mať pomenovanie terminologický slovník než sprievodca. Príručka obsahuje podľa abecedy usporiadané jednotlivé heslá z oblasti politológie a príbuzných odborov: politickej teórie, sociológie, politických systémov a medzinárodných vzťahov, z teórie štátu a práva, ústavného práva. Slovník je dosť stručný. O tom svedčí aj to, že kniha má len 240 strán, na ktorých nájdeme 250 hesiel. Väčšia pozornosť sa venuje Poľsku, čo by nás nemalo prekvapiť, keďže kniha je určená pre poľského čitateľa. Niektoré heslá obsahujú príklady týkajúce sa Poľska ako napríklad agrarizmus v Poľsku, anarchizmus, kresťanská demokracia, NIK (Najwyższa Izba Kontroli = Najvyššia kontrolná komora), voľby v Poľsku atď. Tieto príklady sú občas možno až príliš podrobné na úkor iných hesiel. Okrem hesiel z uvedených oblastí príručka obsahuje biografické poznámky týkajúce sa niektorých osobností. Voľba o tom, ktorí budú uvedení v príručke a ktorí nie, bola však asi náhodná, pretože mená mnohých dôležitých osobností chýbajú. Týka sa to aj poľských politológov.

Začneme od prvého hesla, ktorým je absolutizmus. Pojem je vysvetlený dosť široko. (s. 7-8), začína stručným úvodom, odkiaľ sa vzalo toto slovo a čo vlastne znamená. Potom sa už prechádza do podrobností. Veľmi rozsiahlo je opísaný vývoj tohto pojmu, evolúcia a jeho historické korene. Kládne sa dôraz na jeho základné prvky. V poslednej časti sú uvedení niektorí teoretici a predstavitelia absolutizmu, ako sú napríklad: J. Bodin, J. B. Bossuet a T. Hobbes, a ich vplyv na vytvorenie tohto pojmu. Príručka samozrejme končí písmenom „Z“, kde jediným a súčasne aj posledným pojmom uvedeným pod týmto písmenom je studená vojna (Zimna wojna, s. 238-240). Tak ako v prípade iných sa na začiatku nachádza krátky úvod, ktorý vysvetľuje tento pojem. Potom prechádza vysvetlenie do opisu vývojových fáz. Vývojové fázy sú rozdelené na krátke časové úseky: 1945 – 1947, 1947 – 1950, 1950 – 1953, 1953 – 1956, 1957 – 1962, 1963 – 1969, 1970 – 1979, 1980 – 1985, 1986 – 1991 a každý z týchto úsekov je stručne charakterizovaný. V príručke sú vysvetlené aj také základné pojmy tej doby ako berlínsky múr, železná opona, Brežnevova doktrína a iné.

Okrem pojmov z oblasti politológie a iných príbuzných odborov sú v publikácii predstavené osobnosti ako Hannah Arendtová, Aristoteles, Ed-

mund Burke, Platón, Machiavelli, Popper, Hobbes, Grotius a mnoho iných. Napríklad Hannah Arendtová (s. 22-23) – je tu uvedený jej prínos pre súčasnú vedu s názvami hlavných diel a inými faktami z jej života. Určite by bolo možné vymenovať veľa iných mien, ktoré v príručke chýbajú, ale príručka je iba základným prameňom politickej vedy a musíme pamätať, že výber mien závisí od zostavovateľov. Na druhej strane tento typ publikácie nemôže obsahovať všetky údaje. V publikácii sa neuvádzajú české alebo slovenské osobnosti z oblasti politických vied či politiky. Slovenského čitateľa by to nemalo prekvapovať.

Okrem základných pojmov, tak ako to bolo uvedené v prípade studenej vojny, publikácia odkazuje aj na iné pojmy s týmto pojmom spojené. Tieto sú obvykle zvýraznené modrou farbu. Týka sa to najmä rozsiahlejších termínov ako napríklad administratíva, kde je okrem základného pojmu vysvetlený pojem centralizácia, decentralizácia. (s. 9) Prípadne pri pojme kresťanská demokracia, kde v modrom rámečku sú vysvetlené pojmy úzko späté s hlavným pojmom ako je solidarita a sociálna náuka cirkvi. (s. 34-35) S modrými rámečkami sa stretávame tiež pri osobnostiach. Napríklad u Jeana Bodina modrý rámeček oboznamuje s jeho hlavným dielom *Šesť kníh o štáte*. (s. 30) Pri niektorých osobnostiach, ako je to napríklad u Hannah Arendtovej alebo Raymonda Aarona sa s nimi nestretávame. Nie je preto jasné, prečo si niektorí autori zasluhujú širšiu pozornosť. Publikácia nemá teda jasnú koncepciu obsahovej ani grafickej formy prezentovania pojmov a osobností.

Nakoniec by sa nemalo zabudnúť na základné heslo tejto encyklopédie – politológia. Samotný pojem nie je až tak rozsiahlo písaný. Podľa príručky "...je to veda o politike, ktorá sa zaoberá politickými vzťahmi, zahrňuje všetky oblasti politického pôsobenia človeka. V rámci politológie sa rozlišuje teória politiky, dejiny politických doktrín, politické systémy, politické organizácie a medzinárodné vzťahy. Politológia učí politickému mysleniu, čo znamená vedomej reflexii nad politikou a politickým životom..." Okrem známych mien svetových osobností spojených s politológiou sú tu uvedené a predstavené aj mená niektorých poľských politológov, filozofov, sociológov, ako napríklad Józef Kukułka, Kazimierz Opałek, Zbigniew Brzeziński, Leszek Kołakowski, Jerzy J. Wiatr. Nájde sa tu aj charakteristiku vývoja politológie vo svete a v Poľsku.

Sprievodcu (okrem istých nedostatkov spôsobených skôr stručnosťou než neodbornosťou vysvetľovaných pojmov), môžeme odporučiť všetkým študentom prvých ročníkov politologických vied. Samozrejme tým, ktorí ovládajú poľský jazyk. Určite tam nenájdu všetko, čo potrebujú v oblasti politológie, ale pomôže im zoznámiť sa so základnými pojmi, ktoré sú pre politológiu dôležité. Na internete nenájde sa až také rozsiahle a zároveň stručné a odborné vysvetlenie týchto pojmov. Publikácia môže slúžiť ako dobrý doplnkový

materiál pre prednášky z úvodu do politológie, úvodu do teórie politiky, dokonca aj filozofie. Kniha patrí skôr do univerzitnej alebo školskej knižnice než domácej, pretože pre domácu knižnicu je lepšie kúpiť si nejaký rozsiahlejší politologický slovník alebo bežnú encyklopédiu, v ktorej bude aj väčšina politologických pojmov a osobností.

Okrem politológie vydavateľstvo vydalo podobnú knihu týkajúcu sa sociológie (Sociológia. Przewodnik encyklopedyczny. Warszawa: PWN 2008, 248 s.). Sociologický sprievodca obsahuje 350 hesiel z oblasti sociológie, antropológie, psychológie, filozofie a politológie. Je to o 100 hesiel viac než v prípade politologického sprievodcu, ale rozdiel je hlavne v tom, že heslá sú obsahovo stručnejšie a vďaka tomu sa ich tam pri rovnakom počte strán pomestilo viac. Vydavateľská séria ďalšími sprievodcami nepokračovala. To svedčí o tom, že sa na poľskom knižnom trhu príliš neosvedčila a nezískala ohlas politologickej odbornej obce.

Arkadiusz Markowski